

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ВЕРБАЛЬНИЙ КОНТУР КОНЦЕПТУ LIFE В
АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи Ang1-M19z
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Гедзь Наталія Анатоліївна

Керівник: **Фрасинюк Н.І.**,
кандидат філологічних наук,
старший викладач
кафедри англійської мови

Рецензент:
Зданюк Т.В., кандидат педагогічних
наук, доцент кафедри німецької мови

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МОВА ЯК ВЕРБАЛЬНИЙ ОБРАЗ СВІТУ	7
1.1. Взаємодія мови і культури в контексті розвитку суспільства	7
1.2. Поняття «картина світу», «мовна картина світу» і «концептуальна картина світу» у лінгвістиці	11
1.3. Сучасне розуміння концепту	17
1.4. Проблема вербальної об’єктивації концепту	27
1.5. Концептуальний аналіз як метод лінгвістичних досліджень	30
Висновки до першого розділу	35
РОЗДІЛ 2. ВЕРБАЛЬНИЙ КОНТУР КОНЦЕПТУ LIFE В АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ	37
2.1. Поняття «життя» як предмет соціального пізнання у філософії та релігії.....	37
2.2. Вербальний контур концепту LIFE в англomовній лінгвокультурі	40
2.2.1. Лексема ‘life’ в англійських лексикографічних джерелах	41
2.2.2. Вербальний контур концепту LIFE в англomовних афоризмах ..	44
2.2.3. Вербальний контур концепту LIFE в англomовних фразеологізмах.....	59
2.2.4. Вербальний контур концепту LIFE в англomовних пареміях.....	65
Висновки до другого розділу	70
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

У другій половині ХХ – на поч. ХХІ століття значно зріс інтерес до когнітивної лінгвістики, що оперує не мовними елементами, а одиницями, які є носіями різноманітної інформації і повністю або частково відтворюються в мові. Цими ключовими пізнавальними одиницями є «концепти». Увагу мовознавців привертають насамперед основні, «базові» концепти, які найтісніше пов'язані з культурою народу і найяскравіше відображають специфіку його колективної свідомості. Концепт – важливий об'єкт спеціального аналізу, тому що позначувані ним реалії можна вважати культурними універсаліями. Отже, відмінності в наповненні концепту в різних мовах свідчать про відмінності мовно-культурного плану.

Вивчення концепту як номінативної одиниці почалося давно і триває донині. Проте найактуальнішим залишається розгляд концепту, пов'язаний з пізнанням мови, психіки та культури. Неоднозначне трактування концепту ще раз доводить, що концепт є, безперечно, багатоаспектним явищем. Зазвичай концептами культури вважають ті слова, які означають основні морально-етичні категорії чи філософські універсалії певної нації. Отже, концептологічний підхід спрямований на узагальнення досліджень лінгвістики, культурології, когнітології, етнографії та інших дисциплін, включаючи систематизацію термінів і категорій, якими оперують ці дисципліни.

Одним з онтологічно важливих і універсальних концептів є концепт LIFE/ЖИТТЯ, який посідає важливе місце в мовній картині будь-якого народу, оскільки формує його світогляд, самоідентифікацію і самооцінку. Розуміння сенсу життя змінювалося протягом тисячоліть. Кожна етнічна спільнота має своє бачення і тлумачення того, що таке людське буття. Філософи, антропологи, соціологи, психологи, теологи, культурологи, медики виявляють непересічний інтерес до цієї проблематики, розглядають ті чи інші аспекти земного буття. Зацікавленість дослідників згаданою

тематикою пояснюється тим, що концепт життя належить до базових онтологічних універсалій, які дозволяють виявити основу світогляду не лише окремої людини, а й цілої етнічної спільноти.

Концепт LIFE/ЖИТТЯ був предметом вивчення багатьох дослідників. Зокрема, О. Близнюк досліджувала лінгвокуль-турологічний аспект концептів «життя» і «смерть» на матеріалі паремійного фонду української та італійської мов [10], Н. Новікова вивчала мовне втілення концептуальної діади «життя – смерть» у російській фразеології, пареміології та афористиці [47].

Проте праць, присвячених вивченню концепту LIFE/ЖИТТЯ в англomовній лінгвокультурі, зокрема в афористиці, нами не було виявлено, що й зумовило вибір теми даного дослідження.

Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю когнітивного осмислення концепту LIFE/ЖИТТЯ як одного з базових в англійській культурі.

Лінгвокультурна специфіка функціонування цього концепту ще недостатньо вивчена в сучасній лінгвістиці. Ми здійснили спробу встановити і проаналізувати вербальний контур концепту LIFE в англomовній лінгвокультурі.

Об'єктом дослідження обрано концепт LIFE в англійській мові.

Предметом дослідження є вербальний контур концепту LIFE в англomовній лінгвокультурі.

Метою дослідження є з'ясування особливостей вербалізації концепту LIFE в англomовній лінгвокультурі.

Для досягнення зазначеної мети передбачено виконання таких **завдань**:

1. окреслити сутність взаємодії мови та культури, описати специфіку концептуальної картини світу та показати механізми її реалізації у мові;
2. розкрити специфіку понять «картина світу», «мовна картина світу», «концептуальна картина світу»;

3. висвітлити теоретико-методологічні засади дослідження концепту як ментальної одиниці;
4. проаналізувати структуру концептів LIFE в англійській мові і дати її лінгвокогнітивну характеристику;
5. Встановити особливості мовного виявлення концепту LIFE в англomовній лінгвокультурі.

В якості основного методу дослідження мовного матеріалу в роботі застосовується *концептуальний аналіз*, який передбачає семантичний аналіз лексики та фразеології, залучаючи не тільки лінгвістику, а й культурологічний та історичний коментар, соціологічні дані, філософський доробок; *компонентний аналіз*, який передбачає вивчення семного складу та структуру семних зв'язків значення шляхом протиставлення лексичних одиниць з метою виявлення диференційних та інтегральних сем; *лексикографічний аналіз* словникових дефініцій, який сприяє виявленню різних компонентів значення; *лексикографічний опис* дає змогу визначити загальнонаціональні та специфічні компоненти концепту на системно-мовному рівні, що в свою чергу сприяє моделюванню національної картини світу і передбачає аналіз слів, що називають імена концептів; *компонентний аналіз* для аналізу семантичної структури фразеологізмів, виявлення елементів значення, виокремлення семи із смислової структури фразеологічної одиниці; *фразеологічний аналіз* передбачає аналіз та інтерпретацію фразеологічних номінацій концепту LIFE, тобто виокремлення методом словникової дефініції у фразеологічних словниках фразеологічних одиниць, що репрезентують досліджуваний концепт, і подальший аналіз його понятійної, асоціативно-образної та ціннісної складових.

Джерельною базою слугували тлумачні, перекладні, енциклопедичні, фразеологічні словники (Cambridge International Dictionary of English; The Cambridge Encyclopedia of the English language; Longman Dictionary of English Language and Culture; Oxford Advanced Learner's Dictionary; Webster's New Dictionary of Synonyms).

Матеріалом дослідження були паремії та афоризми англійської мови.

Наукова новизна дослідження полягає у вивченні структури та лінгвокогнітивної характеристики концепту концепту LIFE в англійській мовній лінгвокультурі.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що вивчення характеристик концепту LIFE в англійській мові допоможе надалі поглибити теоретичні питання контрастивного мовознавства, семасіології, концептології. Лексичні одиниці, що вербалізують концепт, дають змогу показати специфічне бачення фрагмента світу життя представниками англійської мовної спільноти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження зумовлено можливістю їхнього використання в процесі викладання теоретичних курсів з англійської лексикології, лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики, а також у спецкурсах, присвячених проблемам мовної еволюції, оцінності мовних одиниць, а також у науководослідницькій роботі студентів, магістрів.

Апробація результатів дослідження. Основні тези роботи були представлені автором на звітній науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку опрацьованих джерел і літератури.

ВИСНОВКИ

Питання сприйняття реальності людиною, подальша обробка перцептивного досвіду мозком і матеріальне втілення мисленневих конструктів у мові є одним із найактуальніших у сучасній лінгвістиці. Занурення ж суто когнітивних і мовних явищ у соціальний контекст та їх аналіз крізь призму культури певної спільноти допомагає розкрити роль мови не лише у житті окремого індивіда, але й усього суспільства.

Концепт є основною одиницею вивчення національної когнітивно-мовної картини світу. Остання – це зафіксовані засобами мови знання певного етносу про навколишній світ, які збережені у свідомості людини через концепти.

Лінгвокультурний концепт – складноструктурований феномен, у якому поняттєве начало, після отриманої етнопсихологічної оцінки, органічно поєднується з лінгвокультурним. Саме лінгвокультурні концепти є тими цеглинками, з яких вибудовується образ людини, як носія певної культури.

Методологія аналізу структурних особливостей концепту LIFE передбачає такі етапи. Оскільки наше дослідження ґрунтується на структурі концепту, запропонованій В. А. Масловою за п'ятьма шарами, то на першому етапі відбувся ґрунтовний аналіз трьох шарів концепту LIFE, котрий проходив із залученням дефініційного аналізу на основі лексикографічних джерел. Мета даного етапу полягала у виділенні ознак

досліджуваного концепту, що становлять його поняттєвий зміст. Перший шар – словникова дефініція концепту (ядро). Другий шар – етимологія концепту. Третій – дефініції із галузевих словників.

Проаналізувавши лексичне значення слова 'life' у словниках англійської мови, встановлено, що ядро концепту LIFE формується сімома складниками: 1) існування всього живого; 2) стан живого організму в стадії розвитку; 3) період існування кого-небудь, вік; 4) спосіб існування кого-небудь; 5) жива істота; 6) вияв фізичних і духовних сил істот; 7) те, що реально існує, дійсність.

На другому етапі дослідження встановили семантичне розширення значення лексичної одиниці life у філософії. Проаналізувавши поняття «життя» у філософії, встановлено, що периферію концепту LIFE утворюють такі ознаки: 1) життя-душа; 2) життя-страждання; 3) життя-радість; 4) життя-сутність людського світу; 5) життя-пекло; 6) життя-боротьба зі смертю; 7) життя-життєвий досвід; 8) життя-абсурд; 9) життя-доручення; 10) життя-самоціль.

На третьому етапі дослідження проаналізовано четвертий шар концепту – це афоризми, фразеологізми, ідіоми, паремії, пов'язані з досліджуваним концептом.

На підставі концептуального аналізу англомовних афоризмів, з'ясовано, що концепт LIFE має такі складники: 1) поняттєвий, об'єм якого є значно ширшим, ніж відображений у словниках: *Life is what happens to us while we are making other plans*; 2. образний, який представлений образними метафорами: *Your life is not a problem to be solved but a gift to be opened*; 3. ціннісний, який репрезентований переважно стриманою оцінкою: *The most precious gift I have – life itself; has not discovered the value of life; Nothing is more precious than life... especially the life of your child.*

Вербалізатори концепту LIFE на рівні фразеологічних одиниць концептуалізують життя як вищу цінність: *as much as one's life is worth*, як жива істота: *guy the life out of somebody, frighten / scare the life out of someone,*

як якась «речова» сутність, що має фізичні характеристики: *as large as life*, *(as) big as life*, Поняттєвий елемент аналізованого концепту вербалізується на рівні слова самою ядерною лексемою «*life*» та її дериватами «*to live*», «*living*», «*lively*».

Інтерпретація паремій дозволила виокремити ключові семантичні ознаки і культурні конотації концепту життя в англійській лінгвокультурі. Життя людини – це складний феномен, представлений біологічною, соціокультурною і духовною складовою. Домінантними поняттєвими ознаками аналізованого концепту в англійській лінгвокультурі є власне життя, яке розкривається негативно та позитивно), швидкоплинність, миттєвість переходу до смерті, тлінність. Життя у свідомості англійців – це постійна праця, наука, боротьба.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н. Ф. Проблема вербализации концепта : Теоретическое исследование. Волгоград : Перемена, 2003. 96 с.
2. Аникин В. П. Русские народные пословицы, поговорки, загадки и детский фольклор. М. : Учпедгиз, 2007. 240 с.
3. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. I. Лексическая семантика. М. : «Восточная литература» РАН, 1995. –472 с.
4. Артемова А. В. Эмотивно-оценочная объективация концепта ЖЕНЩИНА в семантике ФЕ (на материале английской и русской фразеологии): автореф. дис. ... канд. фил. наук : 10.02.19. Пятигорск, 2000. 16 с.
5. Арутюнова Н. Д. Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного. Москва: Индрик, 2004. 720 с.
6. Аскольдов С. А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста: *Антология*. Москва: Academia, 1997. С. 267–279.
7. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1996. 104 с.
8. Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика. М., 1994. 130 с.
9. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
10. Близнюк О.О. Концепти життя і смерть крізь призму української та італійської ментальності. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*.

- Серія № 9 Сучасні тенденції розвитку мов. Випуск 1. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. С. 183-187
11. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии. Тамбов: Изд-во Тамб. ун-та, 2000. 123 с.
12. Бураго С. Б. Человек, язык, культура становление смысла. *Язык и культура*. 1992. С. 3–10.
13. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва: Русские словари, 1996. 416 с.
14. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании. *Филологические науки*. 2001. №1. С. 64–72.
15. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: [монографія]. Київ: Логос, 2004. 284 с.
16. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. М.: Прогресс, 1984. 397 с.
17. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. М.: Прогресс, 1985. 415 с.
18. Делез Ж., Гваттари Ф. Что такое философия? СПб.: Алетейя, 1998. 288 с.
19. Данилюк Н. О. Концепт «Україна» в мові української народної пісні. *Науковий вісник. Філологія*. 2006. № 7. С. 292–297.
20. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: тип фреймов. *Вісник Черкаського університету. Сер : Філол. науки. Черкаси* : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 1999. Випуск 11. С. 12–25.
21. Жайворонок В. В. Проблема концептуальної картини світу та її мовного вираження. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. № 32. С. 51–53.
22. Залевская А. А. Психолінгвістический подход к проблеме концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики* : Научное издание. Под ред. И. А. Стернина. Воронежский государственный университет. 2001. С. 36–44.

23. Загнітко А. П. Лінгвокультурологія : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів]. Донецьк : ДонНУ, 2014. 274 с.
24. Іващенко В. Л. Термін концепт у контексті лінгвістичних методів дослідження. *Мовні і концептуальні картини світу*. К., 2004. Вип. 10. С. 182–191.
25. Єрошенко Т. М. Питання про дослідження індивідуально-авторської картини світу. *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 52. Філологічні науки. 2010. С. 218–220.
26. Каракевич Р. О. Особливості мовної картини світу. «*Наукові записки*» (Серія : «Філологічні науки (мовознавство)»). Випуск 127. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. С. 123–127.
27. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
28. Каратаєва Г. М. Поняття мовної особистості та когнітивного стилю : гендерний аспект. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 17 квітня 2014 р.). М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». К. : Кафедра, 2014. С. 49–51.
29. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва: Наука, 1987. 263 с.
30. Компанцева Л. Ф. Концепт и концептуальный анализ: аналитическая палітра (сопоставительный анализ славянских (русских и украинских) лингвистических теорий и положений философской школы Бернарда Лонергана). *Наукові записки Луганськ. нац. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка*. – Серія : “Філологічні науки”. Вип. 6 : Концептологія : світ – мова – особистість. 2005. С. 68–97.
31. Космеда Т. А. Прагматика власної назви в его-тексті Т. Шевченка. Особливості функціонування топонімів (до 155-річчя з часу написання 170 письменницького «щоденника») [Електрон. ресурс].

- Восточноукраинский лингвистический сборник*. 2012. Вып. 14. Режим доступа : <http://azbuka.in.ua/wp-content/uploads/2013/10/kosmeda.pdf>
32. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. 464 с.
33. Коч Н. В. Фаунонимы в концептуальной картине мира восточных славян XI–XVII вв. : дис. ... д. филол. наук 10.02.01 – украинский язык, 10.02.02 – русский язык. К., 2011. 732 с.
34. Краснобаєва-Чорна Ж. Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту життя в українській фраземіці). *Українська мова*. К.: Інститут української мови НАН України, 2009. № 1. С. 41–51.
35. Кремзикова С. Ю. Дискурсна варіативність лінгвокультурного концепту «VILAIN» / «ПРОСТОЛЮДИН» в старофранцузький період. *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах: зб. наук. пр. Донецьк* : ДонДН, 2006. Вип. 14. С. 86–97.
36. Крикманн А. А. Опыт объяснения некоторых семантических механизмов пословицы. *Паремнологические исследования*. 2004. С. 149–178.
37. Кубрякова Е. С. Начальные этапы становления когнитивизма: лингвистика – психология – когнитивная наука. *Вопросы языкознания*. 1994. №4. С. 34–47.
38. Лакофф Д., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем : Пер. с англ. М. : Едиториал УРСС, 2008. 256 с.
39. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу. *Мовознавство*. 2004. № 5–6. С. 36–41.
40. Лихачёв Д. С. Концептосфера русского языка. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. *Антология* / [под ред. проф. В. П. Нерознака]. Москва: Academia, 1997. С. 280–287.
41. Лукашевич Е. В. Становление когнитивной структур слова: лингвоментальный аспект. *Методология современной психолингвистики: Сборник статей*. М., Барнаул : Изд-во Алтайск. ун-та, 2003. С. 70–90.
42. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. К., 2004. 327 с

43. Маслова В. А. Лингвокультурология: Учеб. пособие. М.: Изд. центр "Академия", 2001. 208 с.
44. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика. Москва: ТетраСистемс, 2005. 256 с.
45. Мацьків П. В. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі : [монографія]. П. В. Мацьків. Дрогобич : Коло, 2007. 332 с.
46. Місінкевич О. М. Концепт культури як одиниця ментальної інформації у мовній картині світу. *Мандрівець*. 2014. № 1. С. 53–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2014_1_11 (дата звернення: 02.12. 2020).
47. Новикова Н. А. Концептуальная диада «жизнь–смерть» и ее языковое воплощение в русской фразеологии, паремиологии и афористике: дис.,... канд. филол. наук: 10.02.01. Череповец, 2003. – 190 с.
48. Остапчук Я. В. Концепт UNDERSTANDING: когнітивні ознаки та номінативне поле. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. Одеса : ВД Гельветика, 2014. Вип. 11(2). С. 45 – 47.
49. Пасик Л. А. Концепт як об'єкт дослідження когнітивної лінгвістики. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 3. С. 124–128. URL: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9617/3/pasyk_apif.pdf (дата звернення: 13. 09. 2020).
50. Пименова М. В. Предисловие. Введение в когнитивную лингвистику / [Отв. ред. М. В. Пименова]. Кемерово, 2004. Вып. 4. 208 с.
51. Полюжин М. М. Про синкретичні теорії концепту. *Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр.* Ужгород : «Ліра», 2006. С. 5–22.
52. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2001. 191 с.
53. Попова З. Д., Стернин И. А. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1999. 189 с.

- 54.Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира* / отв. ред. Б. А. Серебренников. 1988. С. 8–69.
- 55.Привалова И. В. Отражение национально-культурных ценностей в паремиологическом фонде языка. *Язык, сознание, коммуникация*. 2001. Вып. 18. С. 10–16.
- 56.Приходько А. Н. Концепт как трехмерное ментальное образование. *Вісник ХНУ ім. ВН Каразіна. Сер.: Романо-германська філологія*. Харків : Константа, 2006. № 726. С. 20–25.
- 57.Приходько А. М. Концептологія дискурсу: апелювання концепту до дискурсів. *Аналістика та американістика*. 2013. Вип. 10. С. 43–50.
- 58.Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. М. : Наука, 1988. 215 с.
59. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: «Довкілля-К», 2006. 716 с.
- 60.Семегин Т. С. Еволюція терміна «концепт» у науковій парадигмі. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 22-23 квітня 2010 року «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість». Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 16. 2010. С. 266–270.
- 61.Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери : монографія. Чернівці : Рута, 2008. 560 с.
- 62.Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как системное образование. *Вестник Волгоградского университета. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. Волгоград, 2004. №1. С. 29–34.
- 63.Старко В.Ф. Концепт ГРА в контексті слов'янських і германських культур (на матеріалі української, російської, англійської та німецької мов): Автореф. дис. ... кандидата філол. наук. 2004. 16 с.

64. Степанов Ю. С. Гуманитарная наука сегодня. Её сфера и предмет. Концепты. Тонкая плёнка цивилизации. М. : Языки славянских культур, 2007. 248 с.
65. Сухарев В.А., Сухарев М.В. Психология народов и наций. Д. : Сталкер, 1997. 400с.
66. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: «Языки русской культуры», 1996. 287 с.
67. Толстой Н.И. Язык и культура. (Некоторые проблемы славянской этнолингвистики). *Русский язык и современность. Проблемы и перспективы развития русистики.* Всесоюзная научная конференция. Ч.1. М.,1991. С. 5-22 с.
68. Хороленко А. Т. Основы лингвокультурологии : учеб. пособ. [под. ред. В. Д. Бондалетова]. М. : Флинта : Наука, 2006. 184 с.
69. Федорюк Л. В. Концепт і співмірні / неспівмірні величини : когнітивний аспект. *Питання сучасної науки і освіти* : Матеріали XII Міжнародної наукової інтернет-конференції 15-17 червня 2016 року. К., 2016. С. 36–44.
70. Чернищенко І. А. Фактори формування національних мовних картин світу *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2007. С. 158–162.
71. Шейгал Е. И. Этническая картина мира в сопоставительном аспекте. *Проблеми зіставної семантики.* Вип. 5. К.: КДЛУ, 2001. С. 36 - 39.
72. Шпенглер О. Закат Европ . Новосибирск : ВО «Наука», 1993. 142 с.
73. Язык - культура - этнос. М.: Наука, 1994. 234 с.
74. Ясіновська О. В. Антропоморфні ознаки концепту думка в художньому дискурсі Івана Франка : індивідуальний субкод. *Культурологія. Філологія. Музикознавство.* 2013. № 1. С. 113–122.
75. Bartminski J. Aspects of Cognitive Ethnolinguistics. London: Equinox, 2009. – 250 p.

76. Chafe W.L. Repeated verbalizations as evidence for the organization of knowledge. Berlin, 1987.
77. Jackendoff R. Semantics and cognition. Massachusetts: MIT Press, 1990. 234 p.
78. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. 89p.
79. Hartig M. Psycholinguistik des Deutschen. Berlin : Weidler Buchverlag, 1999. 213 S.
80. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik. Tübingen und Basel : A. Francke Verlag, 1996. 238 S.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

81. Краткий словарь когнитивных терминов / [Сост. Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрат, Л. Г. Лузина]. Москва: Изд-во МГУ, 1996. 245 с.
82. Российский энциклопедический словарь / под ред. А. М. Прохорова: в 2 т. Кн. 1 : А–Н. М., 2001. 1023 с
83. Словник літературознавчих термінів. URL: <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/slovnyk/index.php?let=6> (дата звернення: 21. 08. 2019).
84. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры: [2-е изд. испр. и доп.]. Москва: Акад. проект, 2001. 990 с.
85. Философский энциклопедический словарь / [Редкол.: С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев др.]. 2-е изд. Москва: Сов. Энциклопедия, 1989. 815 с.
86. Фразеологічний словник. URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/128720> (дата звернення: 25. 08. 2020).
87. The American Heritage Dictionary of Idioms. 4th ed. New York: Houghton Mifflin Company, 2000. URL : <http://www.bartlebv.com/61> (дата звернення: 18.09.2020).

88. Cambridge International Dictionary of English URL:
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british> (дата звернення: 26.09.2020)
89. Collins English Dictionary URL:
<http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> (дата звернення: 06. 10. 2020)
90. Longman Dictionary of Contemporary English. URL:
<http://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 12. 10. 2020).
91. Macmillan English Dictionary. URL: <http://www.macmillandictionaries.com/>
(дата звернення: 07.08. 2020).
92. Merriam-Webster Dictionary. URL: <http://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 27.09. 2020).
93. Online Etymology Dictionary URL: <http://www.etymonline.com>. (дата звернення: 27.09. 2020).
94. Webster Online Dictionary. URL: <http://www.m-w.com/> (дата звернення: 30. 08. 2020).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

95. Английский афоризм: Коллекция лучших английских афоризмов / Сост., пер. с англ., вст. статья А. Я. Ливерганта. – М. : АСТ, ЛЮКС, 2005. – 476 с.

Сайти афоризмів:

96. <http://www.aphorism4all.com>.
97. <http://www.aphorismgalore.com>.
98. <http://www.brainyquote.com>.
99. <https://www.goodreads.com>.
100. <http://www.pagebypagebooks.com>.
101. <http://www.quotes.net>.

102. <http://www.wisdomquotes.com>.